

N:o 145.

Af herr **A. Hedin**, om revision af lagen angående lösdrifvares
behandling.

Uti sitt anförande till stadsrådsprotokollet angående förslag till ny lösdrifverilagstiftning yttrade chefen för justitiedepartementet, statsrådet von Steyern:

»Lagstiftningen i detta ämne har till ändamål att bereda skydd mot de faror, som hota allmän säkerhet, allmän ordning och sedlighet från deras sida, hvilka, utan andra försörjningsmedel än sin arbetskraft, *underlåta att använda denna och i stället sysslolösa stryka omkring*, eller eljest föra ett *lätjefullt* och vanartigt lefnadssätt. Erfarenheten har nemligen visat, att steget från ett *dyligt* lefnadssätt in på brottets bana är så godt som oundvikligt, då den medellöse, *som ej sjelf vill arbeta*, knappt har någon annan utväg för sitt uppehälle än ett olofligt eller brottsligt anlitande af andras tillgångar.

»På samma gång det är angeläget, att det sålunda åsyftade skyddet blir fullt verksamt, har man å andra sidan att tillse att, såvidt möjligt, intet oförskyladt lidande i lagens namn tillskyndas någon samhällets medlem, att fördenskull *de preventiva åtgärderna riktas endast emot dem, från hvilka fara synes omedelbart hota*, och att åtgärderna äfven mot dessa ej antaga en strängare och mera affliktiv karakter än nödvändigheten fordrar. Granskar man nu gällande lagstiftning i ämnet med ledning af dessa

grundsatser, synes lagstiftarens närmaste uppgift vara att, med frånträdande af anspråket på laga försvar i den mening detta nu tages, *hvarigenom blotta arbetslösheten, äfven den oförrådade, göres till föremål för straff*, inskränka lagens verksamhet till de i egentlig mening samhällsvådliga.»

De sålunda uttalade allmänna grundsatserna tillämpades ock i det för 1885 års riksdag framlagda lagförslag på ett sätt, som onekligen utmärker ett betydande framsteg i jmförelse med den dittills gällande försvarslöshetslagstiftningen. Men det har dess värre befunnits, att *lagskipningen* lyckats förvända lagens både bokstaf och anda derhän, att man håller på att glida tillbaka till det förra eländet, som var en den svåraste skamfläck för vårt lands rättstillstånd. Att detta varit möjligt, synes bero af det enligt nu vunnit erfarenhet delvis olämpliga valet af myndigheter, åt hvilka lagens handhafvande blifvit anförtrodt.

Af handlingar, som jag skall hafva den äran att till vederbörande utskott öfverlemna, inhemtas följande:

1:o) Poliskammaren i Stockholm har den 9 januari d. å. fastställt den måleriarbetaren J. E. R. Ågren meddelade »varning», ehuru mot honom ej förekom ens en skymt af något sådant skäl för denna åtgärd, som i § 1 af 1885 års lag omtalas. I afseende härå får jag nemligen erinra,

att det enda verkliga skälet för den varnande myndighetens misshag, nemligen Ågrens deltagande i de arbetslöses demonstrationståg den 28 december förlidet år, ej af lagen erkännes såsom skäl för varning och att, om Ågren vid deltagandet i nämnda oskadliga promenad på något sätt förbrutit sig, den förseelsen ej faller under lösdrifverilagen;

att det ej blifvit visadt, icke ens påstådt, att Ågren gjort sig skyldig till den förseelse, hvarom första stycket i lagens § 1 handlar, och *att* man hvarken enligt lagens erkända syfte eller otvetydiga uttryckssätt eger att hänföra en arbetares tillfälliga, ej genom egen skuld förvållade arbetslöshet under en tid af sådan arbetsbrist och nöd, som nu råder i hufvudstaden, till det slags förseelse, som omhandlas i andra stycket af § 1, och att således den omständigheten, att Ågren sedan slutet af oktober icke egt stadigvarande arbete, icke kan utan vidare gälla såsom skäl för varning;

att Ågren synes hafva visat, att han hvarken var utblottad på alla tillgångar eller i saknad af all inkomstgifvande sysselsättning;

att, äfven om hans belägenhet varit sådan, detta ensamt dock ej enligt lagens oförtydbara ord berättigar en varning för lösdrifveri, i ty att det hvarken visats, att han »underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig», ej heller att han »föret ett sådant lefnadssätt, att våda deraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet»;

att Ågrens uppgift, att han »skrifvit artiklar mot polisen» och i tidningar redogjort för de arbetslöses förenings delegerades företråde inför H. M:t Konungen, icke innefattar erkännande om någon sådan förseelse, som enligt lagen rättfärdigar tilldelande af varning för lösdrifveri.

2:o) Poliskammaren i Stockholm har den 7 januari detta år till fyra månaders tvångsarbete dömt måleriarbetaren C. A. Skogqvist, utan att härför kunnat anföras några sådana bevisande skäl, som lagen förutsätter.

Af handlingarne framgår nemligen följande:

Anledningen, hvarför Skogqvist »anhölls för lösdrifveri», var hans deltagande i de arbetslöses nyssnämnda demonstrationståg. Till hvad jag härom redan anfört må tilläggas, dels att deltagandet i 100 eller 150 personers promenad från n:r 11 Kronobergsgatan till Kungsträdgården alldeles icke utgör hvad i lagens § 1, första stycket, betecknas såsom lösdrifveri, dels att denna enstaka handling omöjligen kan utgöra vittnesbörd om, att han ej söker sig ärligen försörja eller om »ett sådant lefnadssätt», som hotar samhället med de i paragrafens andra stycke omtalade vådor.

När Skogqvist i slutet i december anhölls, hade han från början af november »för det mesta» saknat arbete, hvilket under den särskildt i hans yrke rådande arbetslöshet icke utgör något bevis om bristande vilja att skaffa sig arbetsförtjenst.

Såväl Ågrens som Skogqvists mål gifva vidare anledning att beklaga, hvad handlingarna tydligt nog utvisa, att för vederbörande uppgiften varit att få den ene varnad, den andre sin frihet beröfvad, och att för detta ändamål snart sagdt alla hänsyn fått vika. Sålunda har den, som tilldelat Ågren varning, icke tvekat att påstå det vara »tillfyllest styrkt» — hvad ej i någon måtto var ådagalagdt — att ett af Ågren inför poliskammaren förevisadt penningebelopp »icke kunde vara hans tillhörighet»; och dylika påståenden anses det i den åt poliskammaren anförtrödda lösdrifveri-rättskipningen tillständigt att anlita, och de få gälla som domsskäl.

I proceduren mot Skogqvist förekomma polisrapporter, innehållande alldeles obestyrktu uppgifter om att Skogqvists hustru beklagat sig öfver

dennes »våldsamerhet samt oordentliga lefverne» äfvensom deröfver, att Skogqvist »endast i ringa mån bidroge till hennes och barnens underhåll». Poliskammaren har ej gjort någonting för att förvissa sig om beskaffenheten af dylikt polisrapport-sqvaller. Poliskammaren har ej ens besvärat sig med att förvissa sig om, huruvida Skogqvist verkligen *hade några barn*. Om det nu förhåller sig så, som Skogqvist i sina besvär uppgifver, att han icke har några barn, torde den svåraste af de polisrapporterade grunderna för Skogqvists dömande till tvångsarbete, nemligen att han vårdslösar sina faderspligter, väl få anses för oomtvisteligt lögnaktig. Men poliskammaren synes hafva för princip att utan granskning taga allt för kontant, som tyckes tala *emot* en misshaglig person i Skogqvists ställning, och därför har den af nämnda osanna rapport funnit sig styrkt och stadfäst i sin tro på de vådor, hvarmed Skogqvist förmenas hota den allmänna säkerheten i Sveriges rike, och i sin åsigt, att *hans* underhåll därför borde tills vidare öfvertagas af staten, och (de obefintliga) *barnens*, äfven till den »ringa» del, hvori Skogqvist enligt anförda polisrapport skall hafva dertill bidragit, af modern allena. Det torde vara öfverfödigt att särskildt karakterisera ett så vårdslöst förfarande af en dömande myndighet, der det gäller den personliga frihetens helgd.

Inför dessa erfarenheter, om hvad lösdrifverilagen förvandlats till i polishänder, måste det första yrkandet blifva, att *allmän underdomstol eye att döma till den frihetsförlust, som kallas tvångsarbete*.

Jag föreställer mig, att i landsorten rådstufvurätten i länsresidensstaden lämpligen kunde träda i Konungens befallningshafvandes ställe.

All polismakt synes i följd af sjelfva sin natur tendera till godtycke, och vanan vid utöfning af en sådan makt förvillar både de juridiska begreppen och känslan för laglighet. Må lagstiftaren undvika att lemna fritt spelrum åt frestelsen att låta den vrångt uttydda lagen träda i den personliga förargelsens tjänst, att näpsa en misshaglig person för något *annat*, än det man föregifver att han förbrutit.

Vidare synes mig *varningsrätten böra flyttas från de i lagens § 2 nämnda underordnade tjänstemän* — hos en del af hvilka det är påtagligt att man ej kan påräkna det omdöme, som utöfningen af denna ytterst grannliga befogenhet kräver — *till Konungens befallningshafvande*. Med varningsrätten lagd i, till en del, för denna uppgift ytterst dåligt kvalificerade personers händer, med ett stadgande sådant som det i § 3 och det i sista stycket af § 6, med en sådan vårdslöshet i förfarandet, som i de här ofvan omtalade tvänne målen förekommit, är en misshaglig persons

frihet prisgifven åt enskild hämnd eller politiskt hat, när han ej är omgifven af det vidtförgrenade inbördes skydd, som den sociala öfverklassstälningen förlänar.

Jag kan därför ock ej annat än ytterligare yrka, att *varning måtte få omedelbart och särskildt för sig öfverklagas.*

Jag vågar anhålla, att lagutskottet måtte antingen utarbета de ändringar i lagtexten, som de af mig framställda förslag påkalla, eller ock föreslå en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande för nästa riksdag af en i enlighet med dessa förslag verkställd revision af nu gällande lag angående lösdrifvares behandling.

Stockholm den 30 januari 1892.

A. Hedin.